

60. YILINDA NATO

“Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü”, ya da hepimizin yaygın olarak bildiği adıyla NATO, bu nisan ayında 60. kuruluş yılını kutlamaktadır. NATO 9 Nisan 1949'da Washington Antlaşması ile kuruldu ve bir “kollektif savunma örgütü” olarak adlandırıldı. Bu “kollektif savunma” o zamanlar varolan sosyalist bloka karşı örgütlenen bir savunma idi. Ama yaşanan gerçekler açıkça gösterdi ki, NATO askeri saldırıların, üye ve üye olmayan ülkelerin halklarının bağımsızlık ve özgürlük mücadelelerine karşı kanlı, kirli, silahlı faaliyetlerin baş aktörü oldu, çoğu durumda ABD'nin vurucu gücü olarak görev yaptı.

Bu örgütün kuruluşunu kısaca özetlemek gerekirse; Kuzey Atlantik İttifakı'nın kuruluşuna ilişkin antlaşma, 12 ülkenin katılımıyla 4 Nisan 1949'da Washington'da imzalanmıştır. “Washington Antlaşması” olarak da anılan antlaşma, bütün imzacı devletlerin onayları alındıktan sonra 24 Ağustos 1949'da yürürlüğe girmiştir. Antlaşmayı imzalayan 12 ülke şunlardır: ABD, İngiltere, Belçika, İtalya, Kanada, Norveç, Danimarka, Hollanda, Lüksemburg, Fransa, Portekiz, İzlanda. Türkiye bu teşkilatın şik kuruluşunda yoktur. Türkiye ve Yunanistan'ın NATO'ya katılımına ilişkin Kuzey Atlantik Antlaşması Protokolü, 22 Ekim 1951'de Londra'da imzalanmıştır. Türkiye, Kuzey Atlantik Antlaşması'nı 18 Şubat 1952'de onaylayarak (5886 sayılı yasa) NATO'ya üye olmuştur.

NATO'nun kuruluşunu düzenleyen antlaşmanın özellikleri 3., 4., ve 5. maddeleri oldukça önemlidir. Bu maddelerle üye ülkeler, ortak savunma için yeteneklerini geliştirmeye, herhangi bir uyenin toprak bütünlüğü, siyasi bağımsızlık ve güvenliği tehlikede olduğunda bir araya gelmeyi ve herhangi birine saldırıldığında bu saldırıya hepsine karşı yapılmış bir saldırı olarak kabul etmeyi taahhüt etmişlerdir. Sonradan anlaşılmıştır ki “ortak savunma için yeteneklerini geliştirme” işi Gladio benzeri kuruluşların örgütlenmesini de içermiş, bu tür örgütler anti-emperyalistlere, anti-amerikancı güçlere, ilericilere, sosyalistlere, komünistlere karşı tertiplere girişmiş, kanlı eylemler yapmıştır.

Doğu Bloku'nun dağılmasından sonra NATO'nun geleneksel tehdit değerlendirmesi sona ermiştir. Hatırlanacağı üzere o dönemde NATO'nun işlevsiz kaldığı, ona iş arandığına ilişkin tartışmalar bolca yapılmıştır. Ama NATO kendisine yeni iş bulmakta gecikmedi ve tehdit değerlendirmesi “belirsizlik, İstikrarsızlık, çok yönlü tehdit ve riskler” olarak belirlendi. Bir zamanlar ABD Savunma Eski Bakanı –Bush'un bakanı- olan Rumsfeld “NATO, savunmaya yönelik bir güç olmaktan çıkıp, kriz bölgelerine müdahale edecek bir saldırı gücüne dönüşmelidir.” demişti. Aslında NATO geçmişte ve bugün bu gerici işlevi pratik olarak yerine getirmiştir, getirmektedir. NATO bir taraftan da kendi yapısını bu duruma göre yeniden organize etmektedir. Örneğin Afganistan'da NATO şemsiyesi altında afgan halkına karşı kanlı bir savaş yürütülmektedir.

21–22 Kasım 2002 tarihlerinde gerçekleştirilen NATO'nun Prag Zirvesinde, Soğuk Savaş sonrası ikinci genişleme kararı alınmış, Bulgaristan, Estonya, Letonya, Litvanya, Romanya, Slovakya ve Slovenya, İttifak ile katılım müzakerelerine başlamak üzere davet edilmiştir. Bu ülkelerle katılım müzakereleri sonucunda hazırlanan Katılım Protokolleri 26 Mart 2003'te Brüksel'de imzalanmıştır. Eski Doğu bloku ülkesi Romanya, Bulgaristan, Slovakya, Slovenya, Litvanya, Letonya ve Estonya, 29 Mart 2004'te ABD'nin başkenti Washington'da düzenlenen törenle NATO'ya resmen üye olmuşlardır. Böylece NATO, tarihinin en geniş kapsamlı ve önemli genişlemesini gerçekleştirmiştir. NATO'nun üye sayısı, son yedi ülkenin katılımıyla 26'ya ulaşmıştır.

Bilindiği gibi Fransa İttifak üyesi olmakla birlikte bütünleşmiş askeri yapıya- NATO'nun askeri kanadına- dâhil değildir. Ancak son dönemde Fransa NATO'nun askeri kanadında yer alma yönünde ilerlemektedir. Fransa Cumhurbaşkanı Sarkozy bunu açıkça dile getirmiştir. Doğu Bloku'nun yıkılması, son yaşanan ekonomik kriz, büyük devletler arasındaki güç ilişkilerini ve dengeleri değiştirmektedir. Bu durum NATO ve BM gibi örgütlerin iç dengelerinin ve bunun üzerinde yükselen iç yapıların da değişmesine yol açacak etkenleri harekete geçirmiştir. Bugüne kadar ABD NATO'nun asıl patronu idi ve şimdi bu durumun değişmesini, kendilerine daha fazla alan ve inisiyatif tanınmasını isteyen güçler harekete geçmiştir.

Bugün NATO içerisinde ve dışındaki büyük devletler kendi güçlerini, ittifak güçlerini yeniden organize etme, yeni kamplaşma ve bloklaşmaların temellerini atmaya çalışmaktadırlar. Kapitalist dünyanın derinleşen krizi bu süreci hızlandırmaktadır. Dünya halkları ise NATO'nun dünya barışını tehdit eden, halkları boyunduruk altına alan kanlı, saldırgan bir örgüt olduğunu daha fazla anlamakta, 60. Kuruluş yıldönümünde NATO yaygın olarak protesto edilmektedir.